

Asia: VN/9812/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Kuolemasta ilmoittaminen, kuoleman toteaminen ja kuolleen hautaaminen

Digi- ja väestötietoviraston intressissä on, että tiedot kuolemasta saadaan tallennettua väestötietojärjestelmään mahdollisimman nopeasti ja luotettavasti kaikista väestötietojärjestelmään rekisteröidyistä henkilöistä riippumatta henkilön kansalaisuudesta. Lainsäädännön tulee myös ohjata toimijoita erityiseen tarkkuuteen ja täsmällisyyteen ja etenkin ilmoitettaessa tietoja kuolemista väestötietojärjestelmään, koska tieto kuolinajasta leviää väestötietojärjestelmästä edelleen satoihin muihin yhteiskunnan tietojärjestelmiin jo rekisteröintipäivän aikana ja tällä tiedolla on suuri oikeudellinen merkitys. Vastuiden selkiyttäminen edesauttaa välttymään tarpeettomilta viivytyksiltä kuolintietojen saamiseksi väestötietojärjestelmään. Lisäksi on tärkeää, että esityksen myötä poistuisi nykyisin esille nousseet ongelmat ulkomailla tapahtuneiden kuolemien rekisteröimisessä tilanteissa, joissa ruumista ei haudata Suomeen. Esille on tullut muutamia tilanteita, joissa DVV:n näkemyksen mukaan puutteellisten asiakirjojen perusteella kuolemaa ei voitaisi rekisteröidä, mutta muu viranomainen on jo rekisteröinyt kuoleman.

10 d §:n osalta on huomattava, että erottelulla Suomen kansalaisten ja ulkomaan kansalaisten välillä ei ole merkitystä. Kun Digi- ja väestötietoviraston tietoon tulee, että kuka tahansa Suomen väestötietojärjestelmään merkitty henkilö on kuollut Suomen ulkopuolella, Digi- ja väestötietovirasto tekee kuolemaa koskevan merkinnän väestötietojärjestelmään noudattaen, mitä VTJ:laissa on säädetty – 10d § voitaisiin muotoilla näin. Viittaus VTJ -lain 19 pykälään on tässä siis itseasiassa tarpeetonta, koska ko. lain kohta joka tapauksessa sitoo DVV:tä ulkomaalaisen tietoja VTJ:hin rekisteröitäessä ja VTJ -laki kokonaisuudessaan kaikkia rekisteröitäviä tietoja. Tältä osin ei ole tarvetta kaksinkertaiseen sääntelyyn. Myös kaikki ulkomailla kuolleet ulkomaalaiset, joiden tiedot on tallennettu väestötietojärjestelmään, voidaan väestötietojen ylläpidon näkökulmasta asettaa samaan asemaan kuolintiedon osalta. Pykälässä 10 g viitataan näin ollen myös VTJ -lain 9 pykälään tarpeettomasti. Ulkomaalaisia rekisteröidään väestötietojärjestelmään myös viranomaisaloitteisesti,

jolloin henkilöä ei tunnusteta, eikä vaadita asiakirjoja, kuten VTJ -lain 9 §:n 3 momentissa edellytetään. Kuolintiedolla on kuitenkin aina olennaista merkitystä riippumatta siitä millä perusteella ulkomaalaisen henkilön tiedot on alunperin VTJ:ään tallennettu tai missä menettelyssä. Suomessa rekisteröidyllä ulkomaisella henkilöllä ja tämän oikeudenomistajilla voi olla esimerkiksi oikeus johonkin eläke- tai muuhun etuuteen, kiinteistön omistus, liittymä johonkin yritystoimintaan tai verovelvollisuus, jonka perusteella ulkomaalainen on rekisteröity väestötietojärjestelmään kevyemmin perusteella, vaikka hän ei edes ole milloinkaan oleskellut Suomessa.

Muutoksella kuolemansyyn selvittämisestä annettuun valtioneuvoston asetukseen (1253/2018), joka tuli voimaan 2.1.2019, oli hienoinen vaikutus siihen suuntaan, että tämän muutoksen jälkeen väestötietojärjestelmään tulleissa ilmoituksissa kuolinpäivää on jouduttu entistä useammin korjaamaan jälkikäteen. On syytä tässäkin yhteydessä korostaa sitä, että väestötietojärjestelmään on ilmoitettava kuolinpäivä, joka on vahvistettu ja jää lopulliseksi. Epävarmoja kuolinpäiviä ei voida erotella väestötietojärjestelmässä lopullisista kuolinpäivistä. Kuolinpäivään liittyy paljon oikeudellisia ja tietojärjestelmissä siitä aiheutuu seurannaisvaikutuksia, joten tiedon laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Alustavaa ja epävarmaa kuolinpäivää ei tule ilmoittaa, vaan vasta kuolinpäivä, joka jää lopulliseksi. Tilanteissa, joissa kuolinpäivää ei pystytä tarkasti määrittämään, kuolinpäiväksi on toki kuitenkin ilmoitettava määritetty tai arvioitu päivä, mutta näissä tapauksissa se on lääkärin toimesta päätetty jäävän myös lopulliseksi kuolinpäiväksi. Viimeksi mainituissa tilanteissa tiedon laadulla on suurempi merkitys kuin tiedon tallennuksen viivytyksettömyydellä eli tällöin on jäätävä odottamaan, kunnes tarkemmissa tutkimuksissa kuolinpäivä varmistuu. Kuolintiedon jälkikäteisellä korjaamisella väestötietojärjestelmässä yhdenkin päivän vuoksi aiheutetaan työläitä työvaiheita niin Digi- ja väestötietovirastolle kuin monille muille tahoille, kuten eläkelaitoksille ja pankeille, kun monia tietoja joudutaan sen vuoksi korjaamaan. Kuolinpäivän mukaan tapahtuu automaattisesti tietojärjestelmissä muutoksia mm. perhesuhteissa, eläkkeiden ja talletustilien koron laskentapäivissä sekä asiakkuuden ja tilien käyttöoikeuksien sulkeutumisen ja nämä joudutaan korjaamaan manuaalisesti kuolinpäivän muuttuessa.

Ilmoitus kuolemasta väestötietojärjestelmään tehdään käytännössä joko teknisen raja-pinnan avulla sähköisesti tai ilmoitus lähetetään lomakkeella postitse tai skannattuna Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle. Kuolintietojen tallentaminen on keskitetty yhdeksään Digi- ja väestötietoviraston toimipaikkaan. Jos toimintayksikössä ei ole teknistä rajapintaa suoraan väestötietojärjestelmään, käytännössä kyseinen ilmoitus täytetään tietojärjestelmän avulla tai käsin ja lähetetään Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle. Myös skannattuna sähköpostitse toimittaminen on mahdollista, mikäli virasto voi varmistua tiedon luotettavuudesta.

Vainajan ruumiin käsittely ja säilytys

-

Ulkomailla kuollut henkilö

Esityksestä ei täysin selvästi ilmene, että THL voi ilmoittaa myös ulkomailla tapahtuneesta kuolemasta, jos ruumis tuodaan Suomeen - ainakaan 3 b luvussa ei ole tästä mainintaa. VTJ-merkintöjen osalta on vain 10 d §, missä mainitaan, milloin DVV voi rekisteröidä tiedon

väestötietojärjestelmään. Esityksen 10 c §:ssä todetaan, että ”Jos vainaja ei kuollut Suomessa, sovelletaan tätä lukua (=3 b lukua) edellä 1-3 ja 3 a luvussa säädetyn sijasta, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä taikka Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu”. Tämän perusteella 1 luvun 1 f § ei tulisi sovellettavaksi, kun henkilö on kuollut ulkomailla, vaikka ruumis tänne haudattaisiinkin. 1 f §:ssä on säännökset lääkärin ja THL:n velvollisuudesta ilmoittaa kuolemasta väestötietojärjestelmään. Nykyisin THL on voinut ilmoittaa kuolemasta (=tallentaa kuoleman VTJ:ään), kun ruumis on tuotu Suomeen ja jos kuolemaa ei sitä ennen ole rekisteröity väestötietojärjestelmään. THL:n tekemä oikeuslääketieteellinen selvitys toimitetusta ruumiista täyttää sen, että tiedon luotettavuus voidaan VTJ-lain 19.1 §:n mukaisesti katsoa selvitetyn riittävästi suomalaisessa hallintomenettelyssä.

Pykälässä 10 h viitataan pykäliin 10a ja 15 §:iin Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten osalta, joiden tiedot on talletettu VTJ:ään. Onko siis ajateltu niin, että viitattut säännökset eivät koske automaattisesti kaikkia ruumiita, joita Suomessa käsitellään, siis ne eivät koskisi sellaisia vainajia, joiden tietoja ei ole ollenkaan rekisteröity Suomessa. 10 a §, 1 momentti koskee kuitenkin vainajan ruumiin käsittelyyn osallistuvien vastuita ja 10 a § 4 momentti vainajan ruumiin kunnioittavaa käsittelyä sekä 15 § potilasasiakirjoihin merkittäviä tietoja. Lisäksi siinä on viittaukset käsittelymaksuja koskeviin pykäliin.

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

-

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

-

Taipale Jari
Digi- ja väestötietovirasto - Palvelut -osasto